

ชื่อผลงานวิจัย (ไทย)

การพัฒนาแบบการสอนเรื่องคำ และ รูปลักษณ์ของคำรายวิชา หลักภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ เพลง

ชื่อผลงานวิจัย (อังกฤษ)

The Development of Instruction Model on "Words and Word Traits" of Thai Grammar Subject for Mattayomsuksa 4 Students by Using Songs

ชื่อนักวิจัย

สุพิศ พิทยาวัฒน์ชัย

ปีที่ผลงานวิจัยเสร็จ

พ.ศ. 2550

ประเภทของงานวิจัย

หลักสูตรและการเรียนรู้

คำสำคัญ

รูปแบบการสอน หลักภาษาไทย

ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล

สภาพปัญหาการเรียนการสอนปัจจุบัน ในรายจุดประสงค์หน่วยการเรียนรู้เรื่องคำและรูปลักษณ์ของคำด้านความรู้ รายวิชา หลักภาษาไทย พบว่า นักเรียนมีคะแนนทดสอบรายจุดประสงค์ต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งตั้งเป้าหมายไว้ร้อยละ 70 แต่ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 62 ด้านกระบวนการ จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนขณะที่สอน เมื่อให้นักเรียนทำงานกลุ่ม พบว่า นักเรียนขาดทักษะการทำงานกลุ่ม ส่วนใหญ่นักเรียนเก่งมักจะมีบทบาทในการทำกิจกรรมกลุ่ม และพบว่านักเรียนขาดทักษะการคิด และเป็นปัญหาของโรงเรียนในการประเมินคุณภาพภายนอกคือ มาตรฐานด้านผลสัมฤทธิ์ และด้านการคิด ส่วนด้านเจตคติ จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนขณะที่สอนพบว่า ผู้เรียนขาดความสนใจ ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน และหากไม่รีบแก้ไขโดยหาวิธีการพัฒนาแบบการสอนแล้วจะทำให้ไม่บรรลุผลที่ตั้งไว้

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยคิดว่าการใช้รูปแบบการสอนโดยใช้เพลงมาประกอบการสอนหน่วยการเรียนรู้เรื่องคำและรูปลักษณ์ของคำโดยใช้เพลง น่าจะเป็นสิ่งที่สร้างความสนใจ และส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น รูปแบบการสอนโดยใช้เพลงนอกจากจะให้ความเพลิดเพลินสนุกสนานแล้วยังเป็นการสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย และสร้างเจตคติที่ดี ผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบการสอนโดยใช้เพลงมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคำและรูปลักษณ์ของคำ โดยคาดว่าจะการเรียนด้วยวิธีนี้จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ในการเรียน และมีการ

พัฒนาไปพร้อมๆ กับทักษะการทำงานกลุ่ม การคิดและเขียนของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น อันจะเป็นจุดเริ่มต้นให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพทางการเรียนภาษาไทยยิ่งๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอน เรื่องคำและรูปลักษณะของคำ โดยใช้เพลง
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะกระบวนการ (Process) ด้านจิตนิสัย (Affective) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการสอน เรื่องคำและรูปลักษณะของคำโดยใช้เพลง

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้นำหลักการและรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการดำเนินการ รูปแบบดังกล่าวประกอบด้วย การดำเนินการ 4 ขั้นตอนคือ ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติการ (Act) ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) และขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) เมื่อปฏิบัติสิ้นสุดแต่ละระยะ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยจะร่วมกันสรุปผลการปฏิบัติ ตรวจสอบปัญหา อุปสรรค หาทางแก้ไข แล้วนำไปปรับปรุงการดำเนินการในระยะปฏิบัติการต่อไป

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนน้ำพองศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 35 คน

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกลักษณะการใช้ดังนี้

- 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติการสอน คือหน่วยการเรียนรู้เรื่องคำและรูปลักษณะของคำ จำนวน 8 แผน
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ ประกอบด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน และแบบสัมภาษณ์นักเรียน
- 3) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ ได้แก่ แบบทดสอบท้ายระยะปฏิบัติการ และแบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ขั้นตอนตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และมีผู้ช่วยผู้วิจัยอีก 1 คน โดยผู้วิจัยเริ่มจากทดสอบก่อนเรียน และเมื่อสอนครบทั้ง 4 ระยะแล้ว ก็มีการทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบทดสอบเหมือนครั้งแรก

1) ผู้วิจัยได้จัดเตรียมเครื่องมือต่างๆ ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือบันทึกภาคสนาม และเครื่องมือประเมินการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนตามที่ได้วางแผนไว้คือ เริ่มทำการทดลองการปฏิบัติงานในระยะที่ 1 ระหว่างวันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 ถึงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2550 ปฏิบัติงานในระยะที่ 2 ระหว่างวันที่ 20 พฤศจิกายน 2550 ถึงวันที่ 1 ธันวาคม 2550 ปฏิบัติงานในระยะที่ 3 ระหว่างวันที่ 4 ธันวาคม 2550 ถึง 15 ธันวาคม 2550 และปฏิบัติงานในระยะที่ 4 ระหว่างวันที่ 18 ธันวาคม 2550 ถึงวันที่ 27 ธันวาคม 2550 รวม เวลาดำเนินการทดลองตามแผน จำนวน 17 ชั่วโมง จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลทุกแผนการจัดการเรียนรู้ของการวิจัยด้วยการสังเกตโดยผู้ช่วยวิจัย การบันทึกผล การให้นักเรียนทำกิจกรรมใบงาน ทำแบบทดสอบท้ายระยะ แล้วนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้ในระยะต่อไป

2) เมื่อดำเนินการทดลองครบทั้ง 4 ระยะแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำคะแนนจากการทำกิจกรรมใบงาน แบบฝึกหัด และแบบทดสอบวัดผลข้อมูลระยะพัฒนาารูปแบบการสอนโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานกำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละของคะแนนสอบแต่ละครั้ง พร้อมทั้งใช้ผลจากขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติการคือ การสัมภาษณ์ คำแนะนำจากผู้ช่วยผู้วิจัย การบันทึกของครู การเขียนนิพากษ์วิจารณ์ของผู้เรียน ใช้ร่วมในการวิเคราะห์ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย ซึ่งนำข้อมูลมาวิเคราะห์ 2 ลักษณะดังนี้

1) **ข้อมูลเชิงปริมาณ** สถิติที่ใช้ได้แก่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนแบบฝึกหัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ คะแนนแบบทดสอบหลังระยะปฏิบัติการ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคำและรูปลักษณะของคำ

2) **ข้อมูลเชิงคุณภาพ** ได้จากการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมกรเรียนของนักเรียน และแบบสัมภาษณ์นักเรียน นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมดังกล่าวมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ประเมินสภาพที่เกิดขึ้น ว่าดีหรือไม่ เหมาะสมเพียงใด พบปัญหาและจะหาวิธีแก้ไขอย่างไร เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการสอนเรื่องคำและรูปลักษณะของคำโดยใช้เพลง ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร หนังสือ ตำรา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการสอนเพลง เพื่อนำมาสังเคราะห์ร่างต้นแบบรูปแบบการสอนโดยใช้เพลง สำหรับนักเรียนที่เรียนสาระเพิ่มเติมวิชาหลักภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และได้รับการตรวจสอบต้นร่างรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำรูปแบบการสอนที่ได้ไปพัฒนา ซึ่งรูปแบบการสอน หน่วยการเรียนรู้เรื่องคำและรูปลักษณะของคำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เพลงนี้ มีขั้นตอนการสอน 4 ขั้นตอน คือ

- 1) เพิ่มพูนความรู้ (ศึกษาจากใบความรู้)
- 2) ชูประสบการณ์ (ขยายประสบการณ์)
- 3) สานด้วยบทเพลง (ศึกษา และทำความเข้าใจกับเนื้อเพลง โดยการฟังเพลง 2 เที้ยว และฝึกร้องกับดนตรี)
- 4) เก่งพินิจ ลิขิตจากคำ (ถ่ายโอนและพัฒนาความรู้ ความคิด ไปสู่การเขียน)

2. ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เรื่องคำและรูปลักษณะของคำ สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านความรู้ (Knowledge) ผู้วิจัยได้ทำการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ มีข้อสังเกตซึ่งสามารถสรุปได้คือนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคำและรูปลักษณะของคำ และนอกจากจะได้รับความรู้ด้านหลักเกณฑ์ของคำจากใบความรู้หน่วยการเรียนรู้เรื่องคำและรูปลักษณะของคำแล้ว ยังได้รับความรู้ที่แทรกอยู่ในเพลง คำมูล คำประสม คำไทยแท้ คำต่างประเทศในภาษาไทย คำซ้ำ คำซ้อน คำสมาส คำสนธิ และคำพ้องรูปพ้องเสียง

ด้านทักษะกระบวนการ (Process) จากการนำรูปแบบการเรียนการสอนเรื่องนี้ นักเรียนได้ใช้กระบวนการกลุ่ม มีการถ่ายโอน พัฒนาความรู้ ทักษะการคิดที่เชื่อมโยง ถ่ายโอนความรู้เรื่องคำ นำไปสู่การเขียนรูปแบบต่างๆ จากการทำกิจกรรมใบงานในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ มีการบูรณาการและสัมพันธ์ทักษะนักเรียนเกิดทักษะดังต่อไปนี้คือ ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการพูดนำเสนอ งานหน้าชั้น ทักษะการคิดและเขียน

ด้านจิตนิสัย (Affective) ผลการพัฒนาารูปแบบการสอนหน่วยการเรียนรู้เรื่องคำและรูปลักษณะของคำเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ สนใจ ใฝ่รู้ กระตือรือร้น เคารพสิทธิ์ผู้อื่น พุดจาดี สุภาพ มีเหตุผล มีความสุขกับการเรียน มีน้ำใจ มีความรับผิดชอบ รักและชื่นชมภาษาไทย ภูมิใจในผลงานตนเอง และมีมารยาทในการใช้ภาษา กระตือรือร้น ให้ความสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้ ภูมิใจ และชื่นชมผลงานของกลุ่มตนเองและผู้อื่น จะเห็นได้จากการที่นักเรียนนำโครงการที่เกิดจากการเรียนเรื่องคำและรูปลักษณะของคำมาร่วมประกวดในสัปดาห์สุนทรภู่

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการเรียนเรื่องคำและรูปลักษณะของคำโดยใช้เพลง ที่ผ่านเกณฑ์ความรอบรู้สูงกว่าเกณฑ์จำนวนผู้เรียนที่กำหนดไว้ตามเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 33.69 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน เกณฑ์ที่ตั้งไว้เท่ากับ 28 คิดเป็นร้อยละ 84.95 ผู้เรียนที่สอบผ่านคิดเป็นร้อยละ 100 คะแนนกิจกรรมใบงานที่ 1- 8 ของผู้เรียนในระยะที่ 1- 4 มีคะแนนเฉลี่ย 14.68, 15.48, 17.40 และ 18.26 ตามลำดับ จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน เกณฑ์ที่ตั้งไว้ เท่ากับ 14 จำนวนผู้เรียนที่สอบผ่านคิดเป็นร้อยละ 73.43, 77.33, 86.57 และ 90.14 ตามลำดับ คะแนนสอบ ท้ายระยะที่ 1-4 มีคะแนนเฉลี่ย 14.86, 16.14, 17.11 และ 17.77 ตามลำดับ จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน เกณฑ์ที่ตั้งไว้ เท่ากับ 14 จำนวนผู้เรียนที่สอบผ่านคิดเป็นร้อยละ 74.28, 76.42, 97.14 และ 100 ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้

ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของแต่ละแผนตั้งแต่แผนที่ 1 ถึงแผนที่ 8 แต่ละกิจกรรมจะเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องกัน นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์และก่อให้เกิดองค์ความรู้ ได้ประสบการณ์ต่างๆ เพื่อการประยุกต์ใช้ ผู้เรียนจะเรียนรู้อย่างมีความสุข ได้บูรณาการถ่ายโอนความรู้ เชื่อมโยงกับการคิด แปรรูปสู่การเขียน ได้ใช้ทักษะการอ่าน ฟัง พูด เขียน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นและมีความสำคัญในชีวิตประจำวัน ซึ่ง สุมณ อมรวิวัฒน์ (อ้างถึงใน ปิตินันท์ สุทธสาร, 2544) ได้กล่าวว่า เมื่อกระบวนการเรียนรู้ได้มุ่งใช้ชีวิตของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญของการสอนเน้นการเรียนรู้ที่ผลิตเพลินปลูกเร้าความคิด จินตนาการ ดนตรีและเพลงจึงเป็นสิ่งอย่างหนึ่งที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้มีความสุข

ผลสำเร็จของการพัฒนารูปแบบการสอนนี้ด้านผลสัมฤทธิ์ ด้านกระบวนการ และด้านเจตคติ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และพบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งงานวิจัยเรื่องนี้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนนำเสนอนวัตกรรมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา งานศิลปหัตถกรรมระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้รับรางวัลระดับเหรียญทอง

ผลที่เกิดจากการพัฒนารูปแบบการสอน เรื่องคำและรูปลักษณะของคำโดยใช้เพลง

ผลต่อนักเรียน นอกจากจะได้รับความรู้แล้ว นักเรียนยังได้มีทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการจัดการ คิดวิเคราะห์ ทักษะการเขียน ทักษะการจัดการร่วมกันทำโครงการ และการนำเสนองาน

ผลต่อครู ครูที่สอนภาษาไทย โรงเรียนน้ำพองศึกษา อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 6 คน ได้นำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องนี้พร้อมกับสื่อ และซีดีเพลงไปใช้สอน ปรากฏว่านักเรียนให้ความสนใจ และสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนหลักภาษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ผลต่อโรงเรียนและชุมชน ได้ให้ความร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในการเป็นวิทยากรการอบรม
หลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ในประเด็นหลัก พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลง นำเสนอ Best
Practices โครงการผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ

www.thaiedresearch.org